Број 278. У Новом Саду у четвртак 13. децембра 1901. Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком 1902. године ступа „Застава“ у 37. годину свога излажења, која **излази 6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедеоника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Надамо се, да ће пријатељи овог листа и пријатељи радикалне странке озбиљно узети ову ствар.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ **народне бројеве од петка.** Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.**

Иначе је цена „Застави“ 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец. Поједини бројеви стају 10 потура.

Пиштов. претплатницима „Заставе“, који се код нас уједно претплате на „Невен“ и „Српску Домају“, рачунаћемо за сва три листа 40 круна годишње (у место 42 круне.) Претплата се шаље најлакше поштанском упутницом.

У Новом Саду, 10. децембра 1901.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Из Мађедоније о Мађедонији.

VII.

О узроцима садашњих прилика у Мађедонији, да кажемо још и ово:

Последње догађаје у Мађедонији изазвали су у првом реду Бугари, који су нестрпељиви, јер желе што пре видети остварене идеале своје, те не презају ни од најенергичнијих и рескирајућих корака, само да би створили још већи заплет у њој, и тиме с једне стране заплашили Турке (који неће да огорчавају Бугаре, и тиме увек приправном страном упливу дају повода за мешање у унутрашње послове им), — а с друге стране, — а то је главни мотив, — да би изазвали интервенцију великих сила за реформе, ако баш не може одмах за автономију Мађедоније.

Бугаре је окуражило досадашње искуство им, да за сваке овима сличне поступке, нису искусили велике казне од турских власти. На против, после таких експеримената својих, они су, у место прогањања и кажњавања добијали од Порте бугарске владике и друге концесије на црквено-школском пољу, са којима су сузбијали српски утицај.

Ако су бугарски кривци (комите и агитатори), чије су кривице несумњиво доказане, и осуђени, њих у брзо после тога помилују, као што ће, нема сумње, бити помиловани и осуђеници из овогодишњих парница: солунске, битољске, штипске и т. д. То искуство је и упутило Бугаре да без великих скрупула ступе у најновију живљу акцију.

У овим догађајима и метежима има и црно-жутих прстију, који никад нису без удела, кад се тиче заплета на Балкану. Ти аустријски прсти и ако кад год нису што сами изазвали на Балкану, они су свагда спремни, да искористе заплете, које су други изазвали. Пример нам је 1875. г. у Невесињу, и 1878. г у Босни.

И код последњих догађаја у Мађедонији аустријски званични и незванични агитатори нису били без удела. Вазда будни, бодри, свесни тога, да сваки заплет оваке врсте у овим странама не може бити без користи Drang nach Orient-у, и сад, као и у сличним приликама били су на страни русофилских Бугара и посредно их храбрили, да се не страше ни најодлучнијих корака, јер ће они (Бугари) имати на својој страни и њихове симпатије и помоћ у њиховим извештајима. То је улога закулисних потстрекача, у којој је њихова вештина позната не само у Мађедонији, већ нарочито у Старој Србији (Призрену), кад треба на пр. чак отуд уздрмати положај и отерати из Скопља, њима и Бугарашима толико омраженог Јафус-пашу, Мехмед-пашу и друге турске чиновнике, који неће да запливају у њихове воде. Таки су били они и за време виничке афере, таки су они и сад.

Да ли ће они и у колико стварно искористити садашње прилике у Мађедонији, у којима, као што рекох, нису ни они без удела, то је сад још тешко пророковати, али да сваки заплет у Мађедонији тера воду можда више на бечку, но на бугарску воденицу, то је више но сигурно. Жалосно је, што се то у Софији неће да разуме. Факт је међу тим, да је време само оваких прилика погодно, да Аустријанци без протеста бугарских, српских и заштитника православља на истоку, могу подизати онако велељепне цркве католичке у Скопљу и по Старој Србији, да после демонстрације француске ескадре код Митилине, могу бележити на Босфору успехе, као што су дозволе за подизање католичких школа и цркава у овим странама, отштете њиховим поданицима (које су Арнаути заробили на делу шпијунаже), концесије у спорним питањима аустријске источне железнице, у питању монопола жижица и т. д.

А да Европа, под утицајем алармирајућих вести о Мађедонији, из бугарских и аустријских извора, може помислити и на „окупаторске подобности“ аустријске, то је ван сваке сумње. Ово такође треба да не заборављају господа у Софији.

Овим догађајима треба тражити узрока и у држању велесила, које, свака из својих политичких рачуна, хоће Турској да сметају и помажу ово анархично стање у Мађедонији, које на први поглед изгледа, да иде у корист само Бугара, али лако може да ће користити пре другима, но Бугарима.

Што су се прилике у Мађедонији овако развиле, имамо да тражимо узрока и у лабавом држању турских власти, које са своје нерешености и неодлучности, да стану на пут раду бугарских комитета, који истребљују Србе и Турке, служе Бугарима за подсмех.

Сами бугарски комитети, који су изазвали последње догађаје и ако су добро

ПОДЛИСТАК.

А ШТА!

Од Антона Чехова.

Николај Иљић Бељајев, петроградски становник, стар око 32 године, добро угојен, румених образа, дође једне вечери госпођи Ирнини Олги Ивановној, с којом је својски живео. И што до сад беше међу њима, беше занимљиво и лепо, али већ одавно прошло. И што сада долажаше не имађаше у себи ничег новог, ничег занимљивог, ни за једно од њих.

Јунак ове приче не нађе Олгу Ивановну код куће, и он седе на једну наслоњачу и чекаше.

— Добро вече, Николаје Иљићу! — зачу се неки дечји глас. — Мама ће одмах доћи. Отишла је са Соњом кројачици. У истој соби лежаше на дивану син Олге Ивановне, Аљоша, осмогодишњи, витки, добро одгојени дечак, обучен по моди, у кадифасто одело и црне дуге чарапе. Он лежаше на јастуку од атласа и дизаше час једну час другу ногу у вис, очевидно подражавајући акробата, кога беше не давно у циркусу видео. Кад му се исте ножице уморише, поче он млатати рукама. Затим на једанпут устаде, чучаше на ногама и рукама и покушаваше да члови. То све чињаше он страшно озбиљна лица, а при том се јако задувао, као да му је криво било и на самог Богу, што му је дао тако окретно тело.

— А, добар дан, драги пријатељу! — рече Бељајев. — Ти си то? А ја те нисам ни приметио. Да ли је мама здрава?

Аљоша, који беше десном руком управо дохватио врх од леве ноге, окрену се, устаде и угледа Бељајева иза једног китњастог штита за лампу.

— Како да вам кажем? — одговори он и слегну раменима. — Мама управо није никад здрава. Та она је женска глава, а женску главу увек нешто боли.

Бељајев поче из дуга времена проучавати лице Аљошино. За све време његова познанства са Олгом Ивановном, никада није обраћао пажњу на дечака. Он га никада није приметио. Тада му изиђе пред очи дечак — али зашто управо он беше ту и какву је улогу имао, — о том да размишља није му никада падало на памет. Сада пак у сумраку подсети га на једанпут Аљошино лице, бледих образа и црних очију на Олгу Ивановну, када се беше с њоме упознао. Он осети неодољиву тежњу, да према дечаку буде мало нежнији.

— Ходи овамо, ти мала стеницо! — рече он — да те мало боље видим.

Дечак дотрчи Бељајеву.

— Дакле, — поче Николај Иљић и мете своју руку на мршава плећа дечакова, — како је?

— Како да вам кажем? Пре се боље живело?

— Зашто?

— Сасвим просто! Пре смо се занимали ја и Соња музиком и читањем, сада пак добивамо и француске стихове да учимо. А ви сте дали недавно браду шишати?

— Да, недавно.

— Ја сам приметио. Ваша брадица је сада мало краћа. Допустите, да је се мало дотакнем. Боли ли?

— Не, не боли.

— Како то? Када се за једну длаку повуче, боли, а кад се за више повуче, не боли. Ха, ха! Али видите, ви би требали да носите браду. Овде обријати и на свима странама.... а овде оставити браду.

Дечак се умиљаваше око Бељајева и играше се његовим ланцем.

— Кад пођем у гимназију, — рече он — купиће ми мама сат. Ја ћу је замолити, да ми купи такав ланац. Ах, какав медаљон! И тата има овакав медаљон, само онај има овде пруге и његово име. У медаљону држи он слику мамину. Тата има сад други ланац, не са карикама, него као врпца.

— Откуд ти то знаш, видиш ли ти тату?

— Ја? Не. Ја...

Аљоша поцрвени и збуни се; знајући да је у лажи ухваћен, поче грепсти медаљон прстом. Бељајев му се загледа у лице и рече:

— Видиш ли ти тату?

— Не.

— Не? Кажи искрено, отворено! Видим на твом лицу да лажеш. Реци, видиш ли га?

организовани, оружани и снабдевени свим што им за акцију треба, ипак по себи не би били тако страшни и непобедиви. Они би се лако могли уништити (а то би ишло у прилог и Срба и Турака, па, по последицама, и Бугара), да Порта сме енергично да им стане на пут. Међу тим, она се ограничава на шиљање наредаба, да се комитети униште, — тек да сама себе завара, — али не тражи да се увери, у колико су те наредбе њене и извршене.

Када локалне турске власти затраже од Порте упутства, како ће те наредбе извршити, и дозволу, смеју ли употребити и јаче мере, војску и олово, оне на та питања обично и не добију одговора од Порте или им се одговори, да се клоне таких мера. Ако пак локалне власти што строжије предузму и без претходног одобрења из Цариграда, па Бугари те мере увеличано изнесу преко јавности европске као насиља турских власти, онда локалне власти добијају укор, а ухапшени се Бугари пуштају некажњени. Зар је онда чудо, што турске локалне власти нерадо и без воље улазе у извршење цариградских наредаба. Све ово даје маха Бугарима, да по Мађедонији чине што хоће, кад им се год јави згодан моменат за то. Такав је моменат био и ове године.

Има „волшебних“ сила у Цариграду, које Бугарима у свему и свачему иду на руку. Нити бугарски комитети, нити бугарско злато, нити бугарске пропаганди сте не би могли да бележе толике успехе, — а сваки тај успех српска је штета, — да их те силе не помажу; и онда кад има шта да добију, и онда кад треба што да изгубе, и онда кад Порта хоће, — а од тих сила не сме, да угуши бугарске комитете, и онда кад треба бугарске осуђенике помиловати и онда кад треба Србима дати оно, што је и Богу и људима право, а само Бугарима није у интересу.

Те силе, чије се контуре могу угледати чак и са врх Шара како се огледају у Босфору, помагале су Бугарима да добију самосталну цркву (егзархат), — па без своје муке и крви и државу и толике потоње тековине у Мађедонији на штету српску и интересе словенске заједнице. Те силе су приморале Турке, да Бугарима без крви уступе Источну Румелију, која је на прагу Цариграда; — оне Турке, који без устанка и отпора урођеника, нису шале хтели уступити Аустрији далеку Босну и Херцеговину!

Те исте силе одржавају сада и бугарске комитете и стање, какво је данас у Мађедонији, а те ће силе, може бити. створити и велико бугарско санстефанско царство, једино. — а ово је извесно, — у крајњем циљу да оно после постане — туђа област.

Да ли се икад о овоме мисли у Софији?!

У Мађедонији, новембра 1901. г.

Србин Србиновић-Војвођанин.

Терзитама око »Браника«.

IV.

Већ у давној давнини, још код старих Римљана, а далеко пре Христова рођења, постојало је правило клеветничко: „Клеветај само дрско, увек ће се нешто прилепити и веровати“.

Тога се правила ти верно држиш, ти „чесна“ дружино око „Браника“! Држала си га се и онда, кад си, као Јаго, нашем барјактару наменила улогу — Отела. Држиш га се и сада, када „витешким“ (??) изазивањем, смераш опет на зло. У род зечева не спадамо, изазивања се не плашимо, судбини смело у лице гледамо. Но, једно ипак немојте заборавити! У пушчаној цеви, не лежи поштење; а врхом од мача, лага се не пере. Страх има велике очи а јед је рђав саветник.

Када хоћете борбе с нама, борите се часно. Борите се с разлозима, борите се с фактима и — ако је код вас могућа борба без лажи, борба без подвала, борба са отвореним визиром — борите се тако! Само сплеткуше жене и јунаци пржибабе боре се тим начином, који сте увели ви. Продужите ли и даље тај досадањи начин, онда се немојте чудити, ако вам се тада с пуним правом довикне: „Са таким одвратним гадом, не боре се часни људи.“

Жалите се на нас, да смо вас јавно оптужили народу. Истина је! Ми смо вас оптужили пред српским народом али са три оптужбе.

Тврдили смо 1) о Вучетићу, да је без знања одбора деветорице, отишао Селу на договор. Па то је он и учинио. Сат пре поласка свога, састаје се он са дром Емилом Гаврилом и не каже му ни речи, а још мање га зове на пут. Др. Гаврила се због тога неискреног поступка, разљутио и захвалио на чланству одбора деветорице. Или није ли зар тако г. Вучетићу?

Престоничка штампа, па и провинцијална, тврдила је за тим, да је др. Вучетић имао разговора са Селом о угарским изборима и да је Сел обрекао пропустити дра Вучетића и дра Малешевића. О томе се јавно говорило и тада смо о томе и ми писали. Јесмо ли ми игде рекли: Др. И. Вучетић се продао Селу? Нисмо! Но обратно, либерална странка клеветала је нас пред народом, па клевета и сада у чланку о Гаврили, да смо се ми продали Селу и издали српски народ за то — што нећемо у активитет. Ко је, дакле, ту био клеветник, ми или ви, господо либерална?

Тврдили смо 2) да либерална странка стоји у служби патријарховој, да за то ћути о његовим „пригодама“, да му је за то приредила оно „живео!“ у Матици и да је за то хтела спречити вел.-бечкеречки збор; а кад то није могла спречити, онда је надала дреку до неба и свим силама омаловажавала и исмевала вел.-бечкеречки збор. Па зар то није истина, господо либерална? Та ви се и сами хвалите, како сте питоми и како сте „са највећим прегоревањем трпели од нас годинама свакојаке нападаје и клевете, а нисте ни једном речи хтели одговорити“.

А када је дошао велико бечкеречки збор а ви од једном подивљасте и отвористе све канале свога гњева и срџбе и осусте их на нас. Па шта вам се то страшно десило? Шта вас је то толико потресло?

Ви велите данас, да су онда погрде наше „сваку меру превршиле“, па за то сте скочили на ноге јуначке. Но, то је видите, сасвим неистинито.

Пред велико бечкеречки збор обустављени су сваки нападаји на вас. Та, звали смо вас за бога у друштво, да заједнички одржимо збор! Па како би вас онда и нападати могли? Тврђено је једино то, да странка хоће да иде на збор, ал' управа либерална (т. ј. дружина око „Браника“) она то да неће. И тврдили смо даље, да ће управа остати на послетку сама и изолирана. На то сте се ви избезумили и почели нас грдити право чикошки и поручивати нам: „да не улазимо у туђ ревир и да не ловимо туђе овчице“. (Види 98. број „Браника“.)

Истина је, дакле, ово: И пре и после збора велико бечкеречког ви сте нас грдили; а ми смо узели себи слободу, да вам после збора, вратимо жао за срамоту.

Тврдили смо даље, па то тврдимо и данас 3) да сте ви одлучили коначно активитет, по савету патријарховом, да народу, саспете песка у очи, те да му тада довикнете: „Зар смо ми кукавице? Зар су зборови неко јунаштво? Ко је јунак, ко је Србин, на изборе за угарски сабор!!! Сад ћемо да видимо, ко је јунак а ко је — издајица?!!“

Да смо ми били за пасивитет и зашто смо били за пасивитет, то сте ви врло добро знали, али сте мислили: ту је радикална Ахилова пета, ту ће те нас сатрти. Но преваристе се сами, баш као и обично.

Радикална је странка прозрела ваше подлости, растргла ваше постављене замке, здерала вам образину с лица и показала вас, у Адамовом костиму, као праве правцате Бранковићеве савезнике и јатаке. Избори угарски требали су бити само увертира за изборе епархијске и изборе народно-црквене. Вама је требало парче словца и мало славе.

„Наш врли родољуб Вучетић! Наш уважени и прекаљени родољуб Малешевић, дошли су у нашу средину. Живио! наш дични кандидат!“ итд. итд. Тиме сте ви мислили, да себи спремите земљиште, као кандидати за епархијске скупштине и као кандидати за наш народно-црквени сабор.

Но, говоримо као добри пријатељи!

Аљоша размишљаше.

— Ви нећете мами ништа рећи? — питаше он.

— Но!

— Ваша часна реч?

— Моја часна реч.

— Закуните се!

— Ала си несносан! Шта ти мислиш о мени? За кога ме ти држиш?

Аљоша се осврташе, направи озбиљно лице и поче шаптати:

— Али за име божје, немојте мами рећи. У опће никоме, то је тајна! Тешко нама, ако то мама дозна! Сви ћемо добити и ја и Соња и Пелагеја. Дакле, чујте! Ја и Соња видимо тату сваког уторника и среде. Када са Пелагејом пођемо пре подне у шетњу, она нас одведе у посластичарницу, а тамо нас већ чека тата. Он се налази увек у засебној соби где, видите, овакав мраморни сто стоји а на њему пепеоница, која изгледа, као гуска без леђа.

— Шта ви тамо радите?

— Ништа! Најпре се поздравимо, тада се посадимо за сто и тата дâ донети кафе и колача. Соња једе радо колаче са месом, ја их пак не могу јести. Ја једем радо колаче са зељем и јајима Ми се тако наједемо, а у подне опет једемо што више можемо, само да мама ништа не примети.

— А о чему тамо говорите?

— С оцем? О свему. Он нас пољуби, загрли, приповеда нам разне шаљиве ствари. Видите, он каже, када одрастимо, узеће нас себи. Соња неће, а ја богме хоћу. Без маме ће ми наравно бити досадно, но ја ћу јој писати. У свечаним данима моћи ћемо јој у посету ићи — зар не? Тата ће ми, каже, купити коња. Ах, тако добар човек! Ја не разумем, зашто га мама не позове, да код ње буде и зашто нам забрањује, да га видимо? Он јако воли маму. Увек нас пита, како јој је и шта ради. Када је мама била болесна, он се ухватио за главу, и ишао тако по соби. Увек нас моли, да је слушамо и поштујемо.

— Да ли је то истина, да смо ми несрећни?

— Хм... Зашто?

— То тата каже. Он каже: Ви сте несрећна деца. То је тако чудновато чути. Он каже: Ви сте несрећни, мама је несрећна, ја сам несрећан. Молите се Богу за себе и за њу.

Аљоша упре очи у испуњену птицу и замисли се.

— Тако? — прогунђа Бељајев. — Такви сте ви. Дакле уговарате састанке, а мама ни не зна?

— Не.... Од куда би она знала? Пелагеја ће се чувати, да ода. Прекјуче нам је тата дао крушака. Биле су слатке као шећер. Ја сам појео две.

— Хм... Па... кажи ми, да ли је тата говорио што о мени?

— О Вама? Како да вам кажем? Аљоша посматраше испитујући Бељајево лице и слегну раменима. — Ништа особито није рекао.

— На пример, шта је рекао?

— Нећете се ви наћи увређени?

— Та мани се тога! Да ли ме је грдио?

— Он Вас не грди, али се љути на Вас. Он каже, да је због Вас мама несрећна, и да сте Ви... маму упропастили. Он је доиста тако чудноват. Ја му приповедах, да сте Ви добри, да на маму никад не вичете, а он само главом махаше.

— Дакле, тако он каже, ја сам маму упропастио?

— Да! Но, немојте се љутити Николају Иљићу!

— То је, колико чудновато, толико и смешно! — прогунђа он и слегну подругљиво раменима. — Он је свему сам крив, па сам ипак ја њу упропастио. Шта? Види ти само то јагњешце! Тако ти је рекао, да сам ја твоју маму упропастио?

— Да! Али... Ви сте рекли, да се нећете љутити!

— Ја се не љутим, но... тебе се баш ништа не тиче. Ја сам упао као кокош у чор-

Што сте се ви у томе мало преварили, томе нисте криви ви и то нека вам је и — утеха!

Што год смо пре тврдили, то и данас отворено тврдимо, ал' то смо ми и доказали. А како сте ви поступали? Генији либерални сакупише се на договор и као колективан С. избацише на нас осамнајест крупних лажи и неброј ситнијих подвала. Онолико гада није ни могуће да проспе један једини човек, то је шта више немогуће чак и онда, кад је то и најпеченији — аклиберал. Колективан терзитизам. Ох ви фини, фини — „центлмени“!!!

* * *

Одговорили смо господо либерали на сва ваша питања и све ваше иоле важније подвале. Но да се види прегледно и очигледно, како у оној гомили речи, просутих у пет чланака у „Бранику“ ништа није доказано и ни на шта није одговорено, доносимо овде још једном оних пет питања, које је управа радикалне странке, ставила управи либералној:

1.) Које су то радикалне вође, који су са тадањим сремским бановим повереником склопили 1892. год. тајни трговачки уговор за изборе? И који су то радикали, који су примили из банових руку два мандата?

2.) Које су то радикалне вође, који су се 1897. год. нудили бану Хедерварију и тражили пар мандата?

3.) У коме су изборном котару (приликом последњих избора) радикали истакли привидног кандидата, „кога нико не познаје и за кога нико неће гласати“? И како се тамо кортешовало помоћу „Заставе“ за владиног кандидата?

4.) Које су то радикалне вође, које су изјавиле званичном органу у Срему, да су воље напустити кандидацију свога човека, ако им бан даде ма која два мандата у Срему? Који је то званични орган и који је котар?

5.) И најпосле питамо: Који је то радикални првак и вођа из срца Срема, који је „недавно, ових дана“ понизно и с капом у руци облетао око банових двора на Марковом тргу и тражио услугу за услугу од грофа Хедерварија и његових доглавника?

На прво питање одговористе нам сасвим неистинито, што вам је и доказано, на друго питање нисте нам одговорили ништа. На треће питање одговористе извртањем и новом подвалом и са личним нападом на нашег кандидата. На четврто питање одговорили сте новим лажима, а на пето питање одговорили сте завијено ал опет зато лажно да је др. Жарко Миладиновић био пред изборе тројединчке у Загребу и молио за једног радикалног адвоката. Нема ту више ни трага о понизној капи, ни Марковом тргу, ни о пар мандата!

Ох ала сте бедни, ала сте ниски и гадни, ви великани око хонетног „Браника“!!

Када је тако љуто настрадала, тражила је „поштена“ дружиница да се бар колко толко регресира и поче да сипа сав свој прикупљени јед на „недостојног“ нашег вођу Јашу Томића. Потрговше Парнела, Зајлка и Волфа „који су учинили много мање но он“, да докажу свом „моралном“ свету, како „увређен морал“ тражи, да се таки ужасан човек повуче са јавнога поља и напусти „вођство“ радикалне странке. O sancta simplicitas!

Ако је Јаша Томић и приближно таки, каквог га ви цртате, онда се молите богу за дуг живот његов, да нам га остави за вођу радикалне странке. Јер ако би њега нестало и дошао за вођу бољи од њега, шта би тек тада било од вас, патентираних — родољуба?!

Код толиких ваших брига и недаћа, ви још увек нађете доколице, да водите бригу о нашем вођи.

Одлуком својом од 21. октобра 1898. изјавили сте једном за свагда: да вам ваш „морал“ недопушта, да ступате ни у какву везу са странком радикалном. Стога сте прекинули сваку везу с нама, и нећете да имате више са нама никаква ни додира ни збора ни договора.

Ту изјаву вашу узели смо на повољно и стално знање и изјавили смо вам, да никако не желимо више да огуравите вукући нас у сабор. Рекли смо вам једном за свагда, да нити тражимо, нити ћемо примати, икакова изборна уговора с вами. Ићемо свако оделито у борбу. Ми немамо дакле ништа више заједничкога ни у садашњости ни у будућности. Нас, оставите нашој дерној судбини и небрините се, ни за нас нити за нашег вођу. Радикални вођа је средишни наш управни одбор. Видљива глава његова, то нам је председник странке. Један од највиђенијих чланова странке, то нам је Јаша Томић. Он нам је и са допуштењем и без допуштења вашег — све дотле главни уредник нашег листа, док се то нама а и њему допадало буде. За вашег вођу и ваше жеље давно се не разбирамо, јер у ваше јато, ни пијани не мислимо. Једно смо разбирали увек, пратимо и данас а пазићемо а у будућности. Пазимо на речи ваше и мотримо дела ваша, јер дела и речи у странке леполажа, ретко кад се слажу. Христос је рекао за фарисеје свога доба: Они једно мисле, друго зборе а треће опет творе.

Тако је и с вама!

Изнелисмо гледиште наше искрено и отворено. Ништа нисмо улепшавали, ништа ни затрпавали. Изнели смо чисту, голу истину. И после свега тога ми мирне душе, питамо сваког поштеног човека: Ко је клеветник?

Marius.

Политички преглед.

Захтев Крићана. — Принц Ђорђе, гувернер Крита, предао је силама заштитницама меморандум, у ком ставља ове захтеве: да се Крићани у иностранству заштите; да се предаду Криту сви осуђени Крићани, који су у турским затворима; да се призна Криту право, да узима ђумрук и данак на пристаништа, а исто тако и порезу од странаца; да се приходи од телеграфа, које „Eastern Telegraph Company“ плаћа Турској, плаћају од сад Криту; да Крит буде примљен у светски поштански савез; да велике силе исплате помоћ, коју су обећале Криту; да се укине конзуларна јурисдикција

Рат између Енглеске и Транзвала. Ево и трећи Божић затече Буре у крвавој борби. Снажни и способни Бури за рат славе га са убојном пушком у руци, старци са светим писмом вапијући за слободом, а деца, жене и старице бурске у енглеским оборима, изложени свакој беди о невољи. Од дивних јужно афричких јела не граде Бури јелке, већ се од њих граде мртвачки сандуци за децу и жене њихове, које у кужним енглеским логорима немилице коси смрт. Но Бури за то нису клонули духом.

На лањски Божић баш закључише бурске вође нов ратни план. Беше то тежак задатак, но они га изведоше сјајно. Доконаше, да упадну у Кап, Грикву и Натал, и да своје прорешетане редове попуне браћом својом из тих покрајина. И они уђоше у ове земље и браћа им се у лепом броју одазваше те попунише њихове редове. Главни заповедник енглеске војске беше поверио најбољем свом војсковођи и најбољој својој војсци, брзој коњици Френшовој, да осујети овај план. Но све беше у залуд, Бури уђоше у те земље, њих још ни данас не могу Енглези у пркос неизмерним својим жртвама, оданде да потисну.

И баш на дан овог трећег Божића у крвавој борби, стижу вести о великој жа вости Бура и њиховим победама. Ма коколико да Енглези ове вести улепшавају, оне ипак јасно проказују поразе Енглеске.

Енглески генерал Спенз јавља, да су 300 Бура са 40 урођеника напали коњичку пешадију енглеску, која је у транзвалском белиндерлиском дистрикту опходила бурске фарме, сигурно да пљачка и одводи бурску нејач у робље. И сам Спенс јавља, да су Бури ту војску надвладали, пре него што јој је он, Спенс, могао отићи у помоћ. Даље јавља, да појединости о тој борби још фале, али да су енглески губитци врло тешки.

Лорд Киченер јавља, да је Девет са 800 људи напао војску енглеског генерала Дартоела у Бетлехемском дистрикту. Борба је била жестока, непријатељ се био већ врло близу примакао, али је „сузбијен“. Но, енглески су губитци доста велики. Познато је већ, да Бури чим постигну своју намеру, они се повлаче, а енглески извештаји онда јављају, како су Енглези сузбили непријатеља. Да је та борба била по Енглезе врло кобна, види се и по томе, што накнадно стиже вест, да је сам заповедник енглеске војске, Дамант, тешко рањен. — Киченер јавља још о некојим нападајима бурским и то већином ноћним. Износи, да је непријатељ „сузбијен“ после жестоке борбе, но за то су енглески губитци знатни.

И трећи ево већ Божић затече Буре у крвавој борби, но за то снажне и орне, а шта ће бити од Енглеза, ако Бури истрају, да још један или највише два Божића дочекају у овакој борби? Силна Енглеска биће тада скрхана, јадна!

Српско народно позориште.

У уторак 11. децембра гледасмо: **„После игранке“**. Шаљива игра у 1 чину. Написао Дике. Превео М. Србендић. За тим први пут: **„Мале руке.“** Шаљива игра у 3 чина. Написали Е. Лабиш и Е. Мартен. С француског превела Милка Марковићка.

»После игранке« је за — тинглтангл. Ту глумац чак разговара с публиком,

---

бу, и ја сам још кривац!

Звонце зазвони. Дечак скочи и истрчи напоље. У тренутку ступи госпођа са малом девојчицом у собу. То беше Олга Ивановна, мати Аљошина. За њом поскакиваше Аљоша гласно певајући и раменима мицајући. Бељајев је поздрави немим покретом главе, и настави ићи по соби.

— Наравно, а ко би се могао окривити, ако не ја? рече он. Он има право! Та он је увређен муж!

— О коме ти то говориш? запита Олга Ивановна.

— О коме?... Слушај само, какве ми ствари твој муж придикује! Излази да сам ја нитков и убица, ја сам тебе и твоју децу упропастио. Сви сте ви несрећни, само сам ја једино страшно срећан!

— Ја не разумем, Николају Иљићу! Шта је то?

— Питај само овог младог господичића! рече Бељајев показујући на Аљошу. Аљоша најпре поцрвени, затим наједанпут побледи од страха.

— Николају Иљићу! прошапута он. Пст! Олга Ивановна погледа зачуђено Аљошу, затим Бељајева, тада опет Аљошу.

— Питајте га само, настави Бељајев. Твоја Пелагеја, глупава гуска, води их по посластичарницама и уговара састанке са татицом. Но то није ништа, главно је, да је татица мученик а ја убица и нитков, који вас је упропастио...

— Николају Иљићу! зајеца Аљоша. Ви сте своју часну реч дали!

— А шта! рече Бељајев и учини презирни покрет руком. Ту се ради око нечег важнијег него што је часна реч. Мене узбуђује ова неискреност, ова лаж.

— Ја не разумем ништа! рече тихо Олга Ивановна, и сузе јој се заблисташе у очима. Али, окрену се она сину, виђаш ли ти оца?

Аљоша је не чу и гледаше пун чуђења Бељајева.

— Немогуће! рече мати. Идем да питам Пелагеју.

Олга Ивановна оде.

— Чујте Ви, Ви сте мени часну реч задали! рече Аљоша дрхћући по читаву телу. Бељајев учини покрет према њему и настави ићи по соби. Он беше сав обузет мишљу о увреди, која му се приписиваше и не погледа више дечка. Шта се њега одрасла озбиљна човека тицаше икоји дечак? Аљоша седе у један угао и приповедаше својој сестри Сањи како је био преварен. Он дрхташе, муцаше, плакаше; то беше први пут у његову животу, да је тако изненада, тако непосредно за суроову лаж сазнао. Пре тога није он знао, да на свету осим слатких крушака, колача и скупоцених сатова још многог чега има зашто дечји говор неимаћаше назива.

П. П. Т.

и обраћа се њој. — Добриновић и гђа Лукићка играли су врло добро.

И »Мале руке« су доста слаб комад. И Динић и Спасић и гђе Бакаловићка и Добриновићка имали су прилике да се истакну и истакли су се врло лепо. Но и гг. Стојановић и Стефановић држали су се сасвим добро у својим средњим улогама. Бакаловић је два једном није играо »Турчина јунака«. Јер управа му даје јуначке улоге, сигурно само зато да га брука, а он те своје јуначке улоге, јер не може да их приказује херојично, »тера на шаљиво«. Но кад год Бакаловић добије улогу која му иоле одговара, он се скоро увек покаже као интелигентан, добар глумац, некад задиви. И овог вечера је било сваком жао што му недају чешће згодне улоге. —а.

ДОПИС.

Панчево, 9. децембра 1901. У недељу 2. (15.) децембра био је избор варошких представника у нашој вароши. Панчево је подељено у два среза. У првом срезу, где Срби бирају осморицу представника, делила је мегдан радикална странка са странком сословашко-нотабилитетском. На овај избор гледао је свако великим интересовањем, јер је радикална странка, која је била неколико година пасивна, загазила у борбу против наших „либерала“, пардон! хтедох рећи против наших политичких мрачњака. Јер да они нису либерали, па чак ни „Браниковци“, о томе је „Браник“ уверен. Што се по који пут обраћају „Бранику“ и заогрћу „либералним рувом“, то има свог узрока. Та зар они не вуку већ годинама „Браник“ за нос? А кад је пре кратког времена била реч о организацији „Браниковачке странке“ овде у Панчеву, онда господа сословашка изјавише, да они, т. ј. њихове вође, а то су горки Павле и на жалост др. Касапиновић не могу јавно ући у ту организацију.

Радикална је странка у друштву са неколицином честитих родољуба, који и данас стоје ван странака, а који су радикалну странку свагда у њеном родољубивом раду искрено потпомагали г. г. Др. В. Лазаревић и оба Алексића и други, ступила у борбу против панчевачких дахија и победа је била наша, као што сте брзојавно извештени. Ти родољуби потпомагали су радикалну странку и на автономном и на политичком пољу. Приликом овога избора варошких претставника и опет их је радикална странка поучила да буду мало скромнији и да се сувише не расмахају, јер се праве само у очима паметног света смешни. Осећају они да им се љуља положај на свима линијама и с тога употребише и овом приликом најпрљавија средства, само да се одрже. Ал заман! Претили су људима отказом капитала из вађевине, црквене општине, цитирали су људе који држе црквено-општинску земљу под аренду и претили им да ће земљу одузети им ако гласају за радикале. Мита Милутиновић и Горки Павле облетали су цело пре подне пијацу и хватали људе те их застрашивали и наговарали, да гласају на њихову листу. Чак је имала посла и једна адвокатска канцеларија која је, радо признајемо, досад била у добром гласу, па и од ње направише кортешко огњиште! На наше кандите гласало је сво независно грађанство без и најмањег наговарања, гласало је највећим поверењем и одушевлењем, зато је наша победа сјајна. На њихову листу гласали су сви чиновници из варошке куће, великог суда, среског суда, поштанско-телеграфског звана, сви екзекутори и бадава, није помогло. — Кажу, да се један млад доктор, који је пре кратког времена отворено прешао њима, (да их ваљда подмлади?) јако озловољио. јер ево пад за падом. Пролетос падоше приликом избора за епархијску скупштину, а сад опет при овом избору. Сад, или немају они среће са својим новим савезником, или овај с њима. Једно јесте.

Л. Н—ћ.

Вести из места и са стране.

Летње буре. По целој држави наступило је меко време. Ни трага од зиме! Место мраза и снега свуда пада киша као у пролеће. Праве летње буре бесне са мњама и громовима. У недељу је страшна бура прешла изнад Петрожења и изнад целе долине Жила. Читав сахат је трајала бура са грмљавином и громовима. Потоци су набујали, али штете не починише. Снег се одкравио и на бреговима виших од 2000 метара и време је са свим омекшало. Више њих су ухватили кокице и шарене лептирове. У Острогону је у недељу између 8—10 часова у вече била је јака летња бура са јаком бујицом грмљавином и мњама. Гром је на више места ударио. У Сентандреји је у недељу непрестано севало, мње су околину осветљавале. Јака је киша падала за тим и на послетку се и дуга указала. У појединим крајевима пада киша већ 8—10 дана непрестано.

Необична појава. Из Баје нам пишу: „Јуче 9. (22.) децембра у 6 сати у вече наиђоше с југа густи црни облаци. За читав један сат трајаше живо и непрестано севање и потмула јака грмљавина. Чим се ти облаци уклонише, небо се у часку разведри као у сред лета.“

Необично време. Из Будимпеште јављају, да су тамо пре два дана имали такове природне појаве, које се само лети догађају. У вече у 8 сати пала је топла бујна киша а небо су пресецале блештеће мње. У Геделу је било и провале облака са мњама и громовима. Доиста врло ретка појава у ово зимско доба.

Нов доктор медицине, женска. У Будимпешти је 7. о. м. промовисана гђца Л. Кенигсбергер за доктора целокупне медицине. Она је трећа, која је постигла докторат медицине у Угарској а уједно је прва женскиња која је своје медицинске науке свршила у Угарској.

Духовни концерт. Панчевачко српско црквено певачко друштво приређује у недељу 16. (29.) децембра 1901. под управом свога хоровође г. Мите Топаловића, XV. Духовни концерт у дворани св. Савског дома. Почетак тачно у 5 сати по подне. Улазница од особе 1 круна. П. н. потпомажући чланови улазе бесплатно.

Противу страних агената. Читамо у београдском „Трговинском Гласнику“: „Онако исто, како се ради у другим државама, тако ће од сада бити и код нас. Ради се у велико на томе, да се са свим истисну из наше земље страни агенти, који су заишли од куће до куће и по надлештвима разним, те нуде мустре и еспапе, које су наши трговци навукли ради продаје. Овим начином помоћи ће се нашим трговцима, као и нашој индустрији и трговини у опште“.

Прва кућа од алуминијума. Прва кућа од алуминијума биће саграђена у вароши Чикаго, у једној од најживљих њених улица. Зграда ће ова бити израђена осим од алуминијума још и од гвожђа и бронзе. Биће висока 64 метра, а имаће 17 спратова. Фасада ће бити израђена од плочица, 5 милиметара дебљине, укусно поређаних. Ето зграде која ће онима који у њој станују бити страшна у погледу хладноће. Како ли ће тек ова зграда стојати у погледу пренашања звука, кад и у нашим кућама од цигаља тешко се може издржати лупа од кола, која мимо ње пролазе?

Поклон султанов. Руски посланик у Цариграду Зиновјев прославио је ово дана 50-огодишњицу свога службовања. Султан му је том приликом поклонио златан ланац дебео као рука, богато украшен драгим камењеи и са написом: Из личног признања ради осведоченог неуморног рада у корист братских одношаја између Русије и Турске.

Прокоцкани 2,200.000 круна. Пољски властелин, који је пре неколико дана изгубио у бечком жокејском клубу 2,200.000 круна зове се гроф Јован Потоцки. Он је дошао из Париза у Беч. У Паризу је пре тога изгубио 80.000 круна, но по том је у Бечу од грофа Кенигсвартера добио 400.000 круна, док прошле среде није изгубио 2,200.000. У бечким круговима су врло озлојеђени на целу ствар. Сам краљ је врло оштрим речима дао израза свом незадовољству против бечког жокејског клуба и рекао, да се могу строге мере предузети против хазардних игара.

Време. Очекивати је и даље променљиво и топло време, с местимичном кишом.

Вода. И Дунав и Тиса и Сава расту.

Трговина.

НОВИ САД, 12. децембра 1901. г. Пшеница прве каквоће фор. 8·10—— н. Пшеница средња фор 7·80—90 н. Пшеница лакша роба фор. 7·50—60 н. Наполица ф. 7·—— н. Јечам нови ф. 5·70—6·— н. Зоб фор. 6·80—7 фор. — Кукуруз у зрну фор. 4·60—70 н.

Маст 48 фор. Сланина сува 48 фор. дебела пушена 48 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	33—34 нов.	живе
„ средњи . .	30—32 нов.	мере
„ лаки . . .	28—29 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	33—34 нов. по клгр.
Јагњци	—— по пару фор.
Овци .	8—16 по пару фор.

Стање воде под Новим Садом.

11. децембра било је	2·42 мет.
12. децембра било је	2·53 мет.

Српско народно позориште.

Ред позоришних представа.

У четвртак 13. (26.) децембра: **„Господар од ковница“**. Позоришна игра у 4 чина, а 5 слика, написао Жорж Оне, превео с француског М. Ђ. Глишић.

У суботу 15 (28.) децембра, први пут: **„Цар проводација“**. Шаљива игра у 4 чина. Написао др. Милан Савић.

ОГЛАСИ.

СРПСКО ТРГОВАЧКО ПОДУЗЕЋЕ

ЈАПИЋ И ДРУГ

ФИУМА, via del Canale № 2.

Разашиљемо и приватним кућама у пакетима од 5 килограма у све крајеве Аустро-Угарске монархије, франко пошта и паковање, тако, да наручилац нема осим цене *никаква друга трошка.*

КАФА:

Сантос I., врло добра 1 кгр.		круна	2·60
Порторико, снажна кафа 1	„	„	3·20
Куба ароматична 1 кгр.	—	„	3·40
Цеилон оригинал 1 кгр.	—	„	3·40
Перл Порторико бирано зрно 1 кг.		„	3·30
Перл Цеилон најфинији 1 кгр.		„	3·80
Либерија-Менадо огромно зрно 1 кг		„	3·10
Златна Јава мирисава 1 кгр.		„	3·20
Мока права арапска 1 кгр.	—	„	3·80

ТЕЈА:

У оригиналним пакетима по 1/4 крг:

Сушонг кинески 1/4 кгр.	—	— круна	3·60
Мандарин Караван руски 1/4 кгр.		„	5·—
Царски Меланж 1/4 кгр.	—	„	6·—

ЗЕЈТИН:

Прави маслинови бр. 1116 5 кгр.		круна	8.80
„ „ „ 1117 5	„	„	10.—
„ „ „ 1118 5	„	„	11·—

Кафа и зејтин најмање по 5 кила франко свуда. У један пакет кафе може се и више врсти засебно сложити.

Што се не допада примамо натраг и новац без одбитка повраћамо..

Молимо за многобројне поруке.

С поштовањем

Јапић и друг.

717 17—30 **Фиума, via del Canale № 2.**

„Baaume de Pétrole“

УПОТРЕБЉАВАЈТЕ САМО од ПЕТРОВИЋА

Ми смо питали наше кућевне лечнике, које је средство најбоље ПРОТИВ ОПАДАЊА И ОСВЕЖИВАЊА КОСЕ. Нами су препоручили „Петролеум-балсам“ **„Baaume de Pétrole“** и ми из искуства слободно препоручујемо употребљивање тога јединственог средства без шпеције које није шкодљиво а мирис пријатан.

Кроз употребу петрол. балсама постиже се успех: да коса изнова освежи добије врло леп сјај постане гипка густа и мека. Перут изчисти и почне бујно напредовати.

Једна боца кошта 3 круне заједно са упутством.

Само оригинално добија се у дрогерији.

741 3—25 **Petrovits Miklos**

Budapest Becsi utcza 2 szam.

НАЈБОЉЕ ПРОТИВ ОПАДАЊА КОСЕ

Испитано престолничким физиком.

ПОМОДНА И ГАЛАНТЕРИЈСКА ТРГОВИНА

П. А. Искрића

У МИТРОВИЦИ

потребује млађег помоћника, а првенство имаће онај, који разуме излоге аранжирати.

751 2—2

Рабштерн Мор

НОВИ САД 217 71—72

пециво шљивовице и комовице

ФАБРИКА ШЕСТОСТРУКЕ СИРЋЕТНЕ ЕСЕНЦИЈЕ.

ПРЕДАЈА РАДЊЕ. 749 1—3

Мешовиту трговину предајем из слободне руке ради селидбе.

Упитати се код admin. „Заставе“

НАРОДЕ!

Овај папирић за цигарете именом **ИДЕАЛ** садржава потпуно **100 ЛИСТИЋА.** Дакле, не примај за твоје добре 2 крајцаре којекакову лошију робу, која томе још мање од 100 листића садржава.

756 1—30

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новоме Саду.